

SOG'LIQNI SAQLASH TIZIMIGA XORIJIY INVESTITSIYALARNING JALB ETILISH TARIXIDAN (JIZZAX VILOYATI MISOLIDA)

*Boltayeva Mohichexra Jamshid qizi,
Mirzo Ulug'bek nomidagi O'zbekiston Milliy universitetining Jizzax filiali dotsent vazifasini
bajaruvchi, (PhD)*

Annotatsiya: Sog'liqni saqlashga xorijiy investitsiyalar ko'plab mamlakatlarning sog'liqni saqlash infratuzilmasi, xizmatlari va texnologiyalarini yaxshilash va kengaytirishga qaratilgan sa'y-harakatlarining muhim jihati hisoblanadi. Ushbu maqolada mamlakatimizning eng yirik iqtisodiy faol hududlaridan biri Jizzax viloyati hududidagi sog'liqni saqlash sohasiga kiritilayotgan xorijiy investitsiyalar haqida so'z boradi.

Kalit so'zlar: Sog'liqni saqlash, xorijiy investitsiya, xalqaro hamkorlik, farmatsevtika.

FROM THE HISTORY OF ATTRACTING FOREIGN INVESTMENTS TO THE HEALTHCARE SYSTEM (IN THE CASE OF JIZZAKH REGION)

*Boltayeva Mohichekhra Jamshid qizi,
Mirzo Ulugbek National University of Uzbekistan, Jizzakh branch acting associate professor,
(PhD)*

Abstract: Foreign investment in health care is an important aspect of many countries' efforts to improve and expand their health infrastructure, services, and technologies. This article talks about foreign investments in the health sector in Jizzakh region, one of the largest economically active regions of our country.

Key words: Healthcare, foreign investment, international cooperation, pharmaceuticals.

ИЗ ИСТОРИИ ПРИВЛЕЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ В СИСТЕМУ ЗДРАВООХРАНЕНИЯ (НА ПРИМЕРЕ ДЖИЗАКСКОЙ ОБЛАСТИ)

*Болтаева Мохичехра Джамшид кызы,
Мирзо Национальный университет Узбекистана Улугбека, Джизакский филиал, и.о.
доцента, (PhD)*

Аннотация: Иностранные инвестиции в здравоохранение являются важным аспектом усилий многих стран по улучшению и расширению инфраструктуры, услуг и технологий здравоохранения. В данной статье говорится об иностранных инвестициях в сферу здравоохранения Джизакской области, одного из крупнейших экономически активных регионов нашей страны.

Ключевые слова: Здравоохранение, иностранные инвестиции, международное сотрудничество, фармацевтика.

Sog'liqni saqlash sohasi keng va xilma-xil global sohadir. Xorijiy investitsiyalar turli shakllarda bo'lishi mumkin, jumladan, sog'liqni saqlash muassasalariga, farmatsevtika mahsulotlariga, tibbiy asboblarga, teletibbiyotga va sog'liqni saqlash IT-ga to'g'ridan-to'g'ri investitsiyalar kabilar nazarda tutiladi. O'zbekiston sog'liqni saqlash sohasiga xorijiy investitsiyalarni jalb qilish bo'yicha faol ish olib bormoqda, bu mamlakatda sog'liqni saqlash xizmatlarini modernizatsiya qilish va takomillashtirishdir. Hukumat sog'liqni saqlash sohasiga to'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalar jalb qilishni rag'batlantirish uchun turli islohotlar va imtiyozlarni amalga oshirdi.

Sog'liqni saqlash sohasiga xalqaro investitsiyalarni jalb qilish mezbon mamlakat uchun ham, jahon hamjamiyatiga ham bir qancha afzalliklarni keltirishi mumkin. Ushbu afzalliklar sog'liqni saqlash xizmatlarini yaxshilash, tadqiqot va ishlanmalar, iqtisodiy o'sish va umumiy farovonlikka hissa qo'shishi mumkin. Bir nechta asosiy afzalliklarni sanab o'tamiz:

Kengaytirilgan infratuzilma va texnologiyalar:

Xalqaro investitsiyalar ko'pincha sog'liqni saqlash infratuzilmasini modernizatsiya qilish va ilg'or texnologiyalarni o'zlashtirish uchun moliyalashtirishni o'z ichiga oladi. Bu yaxshilangan imkoniyatlarga, yaxshi diagnostika vositalariga, samaraliroq davolash usullariga va bemorlarga xizmat ko'rsatishni yaxshilashga olib kelishi mumkin.

Sog'liqni saqlashdan foydalanish imkoniyatini oshirish:

Investitsiyalar sog'liqni saqlash muassasalarini kengaytirib, ko'proq aholiga sifatli tibbiy xizmatlardan foydalanish imkoniyatini beradi. Bu, ayniqsa, tibbiy xizmatdan foydalanish cheklangan

yoki yetarli darajada bo'lmagan hududlarda juda muhimdir.

Imkoniyatlarni oshirish va ko'nikmalarni rivojlantirish:

Xalqaro investorlar bilan hamkorlik bilimlarni uzatish va mahalliy sog'liqni saqlash mutaxassislarini uchun treninglarni osonlashtirishi mumkin. Bu sog'liqni saqlash xodimlarining malakasi va tajribasini oshirishga yordam beradi, natijada bemorlarga yordam ko'rsatish yaxshilanadi.

Ish o'rinlarini yaratish va iqtisodiy o'sish:

Sog'liqni saqlash sohasiga investitsiyalar turli sohalarda, jumladan, sog'liqni saqlash xizmatlari, tadqiqot, ma'muriyat va texnologiyada ish o'rinlarini yaratadi. Bu iqtisodiy o'sishni rag'batlantiradi va qabul qiluvchi mamlakatning umumiy iqtisodiyotiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Tadqiqot va ishlanmalar (AR&D) yutuqlari:

Xalqaro investitsiyalar ilmiy hamkorlik va ilmiy-tadqiqot tashabbuslarini rivojlantirishi mumkin. Bu yangi tibbiy texnologiyalar, dori vositalari va davolash protokollarini ishlab chiqishni rag'batlantiradi, natijada sog'liqni saqlash sohasidagi yutuqlarga va bemorlarning natijalarini yaxshilashga olib keladi.

Global sog'liqni saqlash sohasidagi hamkorlik:

Xalqaro investitsiyalar ko'pincha xorijiy sog'liqni saqlash muassasalari va tashkilotlari bilan hamkorlikni o'z ichiga oladi. Ushbu hamkorlik eng yaxshi tajribalar, tadqiqot natijalari va tajriba almashishga olib kelishi mumkin, bu esa global sog'liqni saqlashni yaxshilash va innovatsiyalarga hissa qo'shishi mumkin.

Sog'liqni saqlash turizmi va daromad olish:

Yaxshilangan sog'liqni saqlash infratuzilmasi va xizmatlari boshqa mamlakatlardan tibbiy sayyohlarni jalb qilishi va qabul qiluvchi mamlakatga daromad keltirishi mumkin. Sog'liqni saqlash turizmi mahalliy iqtisodiyotni oshiradi va sog'liqni saqlash sohasining o'sishini qo'llab-quvvatlaydi.

Sog'liqni saqlash xizmatlarini diversifikatsiya qilish:

Xalqaro investitsiyalar qabul qiluvchi mamlakatga turli xil sog'liqni saqlash xizmatlarini olib kelishi mumkin, bu esa bemorlarga ilgari mavjud bo'lmagan maxsus davolash usullaridan foydalanish imkonini beradi.

Sog'liqni saqlash sifati va standartlarini yaxshilash:

Xorijiy investitsiyalar ko'pincha xalqaro sog'liqni saqlash standartlari va sifat mezonlariga javob berishga qaratilgan. Bu sog'liqni saqlash xizmatlarining umumiy sifatini oshirishga yordam beradi va sohada mukammallik madaniyatini singdiradi.

Global sog'liqni saqlash xavfsizligi va pandemiyaga tayyorgarlik:

Xalqaro investitsiyalar mamlakatning sog'liqni saqlash sohasidagi favqulodda vaziyatlar va pandemiyalarga javob berish qobiliyatini oshirishi mumkin. Yaxshi moliyalashtirilgan va jihozlangan sog'liqni saqlash tizimlari sog'liqni saqlash inqirozlarini samarali hal qilishga tayyor.

Sog'liqni saqlash iste'dodlarini jalb qilish:

Xorijiy investitsiyalar hisobiga kengaytirilgan imkoniyatlar va imkoniyatlar butun dunyodan tibbiyot mutaxassislari va tadqiqotchilarni jalb qilishi mumkin. Bu xilma-xillik boy iste'dodlar fondiga hissa qo'shishi va innovatsiyalar madaniyatini rivojlantirishi mumkin.

Sog'liqni saqlash sohasiga xalqaro investitsiyalarni jalb qilish nafaqat sog'liqni saqlash xizmatlarida, balki iqtisodiy o'sishda, tadqiqotlarda va umumiy sog'liqni saqlash natijalarida ham sezilarli yutuqlarga olib kelishi mumkin. Qabul qiluvchi mamlakat va global sog'liqni saqlash hamjamiyatiga maksimal foyda keltirishi uchun bunday investitsiyalarni diqqat bilan ko'rib chiqish va boshqarish juda muhimdir.

O'zbekiston sog'liqni saqlash sohasiga xorijiy investitsiyalar kiritishda bir qancha asosiy jihatlar e'tiborga olinishi kerak. Hukumati sog'liqni saqlash sohasiga xorijiy investitsiyalarni jalb qilish uchun huquqiy va me'yoriy islohotlarni amalga oshirdi. Ushbu islohotlar qulay investitsiya muhitini yaratish, jumladan, soliq imtiyozlari va xorijiy investorlar uchun byurokratik to'siqlarni kamaytirishga qaratilgan. Mamlakatimiz sog'liqni saqlash sohasida davlat-xususiy sheriklik tamoyillarini ilgari surmoqda. Xorijiy investorlar DXSh loyihalarida, jumladan, shifoxonalar, klinikalar va diagnostika markazlarini qurish va boshqarishda ishtirok etishlari mumkin.

Hukumat sog'liqni saqlash infratuzilmasini qurish va modernizatsiya qilishga e'tibor qaratib, xorijiy kompaniyalarga ushbu loyihalarda ishtirok etish imkoniyatlarini taklif qilmoqda. Xorijiy farmatsevtika kompaniyalari va tibbiy asbob-uskunalar ishlab chiqaruvchilari ham O'zbekistonga sarmoya kiritish imkoniyatlarini o'rganmoqda. Mamlakat sifatli dori vositalari va tibbiy asboblarni bilan ta'minlanishini yaxshilashga intilmoqda. O'zbekiston xalqaro bemorlarga yuqori sifatli tibbiy xizmatlarni taklif qilish orqali tibbiy turizmni ham rivojlantirmoqda. Bu tibbiy turistlariga xizmat ko'rsatadigan sog'liqni saqlash muassasalariga xorijiy sarmoyalarni jalb qilishi mumkin. Mahalliy

hamkorlar bilan hamkorlik qilish yoki o'zbek kompaniyalari bilan qo'shma korxonalar tashkil etish sog'liqni saqlash sohasiga kirmoqchi bo'lgan xorijiy investorlar uchun strategik yondashuv bo'lishi mumkin. O'zbekistonda sog'liqni saqlash sohasi mamlakat aholisining ko'pligi va sog'liqni saqlashga bo'lgan ehtiyoj ortib borayotgani tufayli o'sish potentsialini taqdim etadi. Bu uni xorijiy investorlar uchun jozibador bozorga aylantiradi.

Chet el investitsiyalarining afzalliklari :

Yaxshilangan sog'liqni saqlash infratuzilmasi: Xorijiy investitsiyalar shifoxonalar, poliklinikalar va boshqa sog'liqni saqlash muassasalarining qurilishi va modernizatsiya qilinishiga olib keladi va shu bilan sifatli tibbiy xizmatdan foydalanish imkoniyatini oshiradi.

Ilg'or tibbiy texnologiyalar: Xorijiy kapital ilg'or tibbiy asbob-uskunalar va texnologiyalarni joriy etishni moliyalashtirishi mumkin, bu esa yaxshiroq tashxis va davolashga olib keladi.

Bilimlarni uzatish: Xorijiy hamkorlar bilan hamkorlik sog'liqni saqlash amaliyoti va boshqaruvida bilimlarni uzatish va salohiyatni oshirishga yordam beradi.

Iqtisodiy o'sish: Sog'liqni saqlashga investitsiyalar ish o'rinlari yaratish va innovatsiyalarni rag'batlantirish orqali iqtisodiy o'sishni rag'batlantirishi mumkin.

Sog'liqni saqlash sohasi odatda uzoq muddatli investitsiya salohiyatini taklif qiluvchi barqaror va rivojlanayotgan sanoat sifatida qaraladi. Aholining qarishi, sog'liqni saqlashga bo'lgan ehtiyojning o'sishi va tibbiy texnologiyalarning rivojlanishi xorijiy investorlar uchun imkoniyatlar yaratishi mumkin. Ba'zi mamlakatlar xalqaro bemorlarga yuqori sifatli tibbiy xizmatlarni taklif qilish orqali tibbiy turizmni faol ravishda rivojlantirmoqda. Bu tibbiy turistlarga xizmat ko'rsatadigan sog'liqni saqlash muassasalariga xorijiy sarmoyalarni jalb qilishi mumkin.

Germaniya Federativ Respublikasining Toshkentdagi elchixonasining 2022-yil 26-avgustda bergan ma'lumotiga ko'ra Germaniya Iqtisodiy hamkorlik va taraqqiyot federal vazirligi topshirig'i asosida KfW Taraqqiyot banki O'zbekiston Sog'liqni saqlash vazirligi bilan 45 million yevro miqdorida past foizli kredit, 10,3 million yevro miqdorida davlat byudjet krediti hamda jami 6,5 million yevrolik ikkita grant ajratish bo'yicha amalga oshirish shartnomalarini imzoladi. Shartnomalar 2022-yil 18-avgust kuni Sog'liqni saqlash vaziri o'rinbosari Otabek Fazilkarimov va KfW byurosi rahbari Dr. Andreas Shnayder tomonidan Germaniyaning O'zbekistondagi elchisi Dr. Tilo Klinner ishtirokida imzolandi. Ushbu loyihalarni moliyalashtirish shartnomalari 2022-yil 8-avgust kuni Moliya vaziri janob Timur Ishmetov tomonidan imzolangan.

Birinchi loyiha O'zbekiston aholisiga tibbiy xizmatlar sifati va samaradorligini oshirish uchun raqamli islohotlarni qo'llab-quvvatlashga qaratilgan. Ushbu islohotlar takomillashtirilgan ma'lumotlar almashinuvini va sog'liqni saqlash tizimini boshqarishning raqamli infratuzilmasi va uning ma'muriy jarayonlarini optimallashtirish uchun raqamli ma'lumotlarni qayta ishlash bo'yicha milliy sog'liqni saqlash platformasini joriy etish chora-tadbirlarini o'z ichiga oladi. Bunga tibbiy xodimlar uchun IT-treninglar hamda tashxis qo'yish va davolashni tezlashtiradigan bemorlarning elektron anketalari kabi chora-tadbirlar kiradi. Shuningdek ma'lumotlar bazasining umumiy raqamlashtirilishi tibbiy asboblarni yaroqli holda saqlash va texnik xizmat ko'rsatishni yaxshilash imkonini beradi.

Raqamlashtirish ko'rsatilayotgan xizmatlar narxini yaxshiroq nazorat qilish imkonini beradi va sog'liqni saqlash sohasini uzoq muddat davomida barqaror moliyalashtirishga hissa qo'shadi. Moliyalashtirilgan islohotlar dasturi 2030-yil kun tartibini amalga oshirishga, xususan, "Salomatlik va farovonlik" Barqaror rivojlanish maqsadini amalga oshirishga hissa qo'shadi.

Ikkinchi loyiha O'zbekiston sog'liqni saqlash tizimining unumdorligi va samaradorligini Toshkent shahridagi milliy referens-laboratoriyaning jihozlash va hududlarda (mintaqaviy tarmoqni tashkil etish) jumladan, sifatni ta'minlash va axborot tizimini joriy etish va tarmoqqa ulash orqali mustahkamlashga qaratilgan.

"Ishonchli laboratoriyalar tizimi samarali sog'liqni saqlash tizimining muhim tarkibiy qismidir. Sifat nazoratining va tibbiy xizmat korsatish tizimida shu jumladan laboratoriyalarda fragmentatsiyaning yo'qligi diagnostika va klinik qarorlarni qabul qilish jarayonlarida sifat nuqsonlari va samarasizlikka olib keladi va keng ma'noda aholiga tibbiy yordam ko'rsatishga tahdid soladi; – deya ta'kidladi Germaniyaning O'zbekistondagi elchisi, Dr. Tilo Klinner Janobi Oliylari[2].

2018-yilning 6-sentabr kuni Jizzaxda o'tkazilgan xalqaro investitsiya forumida umumiy summasi 800 mln. AQSH dollaridan ziyod 28 ta kelishuv va memorandum imzolandi. Forum natijalariga ko'ra Jizzax shahri va Jizzax viloyati mahalliy aholisini ijtimoiy himoyalash va salomatligini muhofaza qilish sohasida Sog'liqni saqlash vazirligi va Germaniyaning VAMs GmbH kompaniyasi o'rtasida aholiga nefrologik va gemodializ yordam ko'rsatish sohasida investitsiya loyihasini amalga oshirish bo'yicha kelishuvlar imzolandi.

Jumladan, yuqoridagi hamkorlik doirasida yurtimiz sog'liqni saqlash tizimiga xususiy investitsiyalarni jalb qilish, nefrologiya sohasida dori-darmon va farmatsevtika mahsulotlari ishlab

chiqarish uchun sanoat kompleksini yaratish ko'zda tutilmoqda. Natijada, mamlakatimiz tibbiyot muassasalarida mavjud gemodializ qurilmalari modernizatsiya qilinadi va ularning zamonaviy tibbiy jihozlar bilan to'liq ta'minlash ishlari amalga oshiriladi. Davlat-xususiy sektor hamkorligi tamoyillari bo'yicha gemodializ xizmatini ko'rsatuvchi 20 ga yaqin yangi tibbiy klinikalar tashkil etiladi. Bundan tashqari, 2019-yilda Jizzax shahrida tumanlararo gemodializ markazini ochish ham rejalashtirilgan. Shuningdek, gemodializ uchun tibbiy materiallarni ishlab chiqaruvchi zavod quriladi[3].

Investforum doirasida "B2G" va "B2B" formatida tashkil etgan muzokarlarda bir qancha kelishuvlarga erishildi. "Zomin-farm" EIZ direksiyasi hamda Xitoy va Koreya kompaniyalari o'rtasida ikkita kelishuv imzolandi. Xitoyning Heangshui Decheng Machinery and Equipment Co. Ltd kompaniyasi bilan to'liq siklli kimyo-farmatsevtik fabrika qurilishi loyihasini amalga oshirish bo'yicha kelishuvga erishildi. "UKOR-ZOMIN" MCHJ XK Koreya kompaniyasi bilan rentgenologik jihozlar ishlab chiqarishni tashkil etish bo'yicha investitsiya kelishuvi tuzildi. Belarusning "Belalek Grupp" kompaniyasi va "Zomin Pharm" MCHJ o'rtasida virusga qarshi yangi dori vositalarini ishlab chiqish markazini yaratish yuzasidan bosh kelishuvga erishildi[4].

Xulosa sifatida shuni aytish mumkinki, Jizzax viloyati iqtisodiy imkoniyatlari keng hududlardan biri sifatida qayd etilib, o'z hududida barcha sohalar qatori tibbiyot sohasida ham xalqaro investitsiyalari uchun jozibador hisoblanadi. Asosan, qayd etish kerakki, tibbiyotda ushbu hudud asosan tibbiy mahsulotlarni ishlab chiqarish uchun qulay iqtisodiy infratuzilmaga ega bo'lgan hududlardan biridir.

Foydalanilgan adabiyotlar

Болтаева, М. (2022). Кичик бизнесга xorijiy investitsiyalarni jalb qilishdagi muammolar (jizzax viloyati misolida). Современные инновационные исследования актуальные проблемы и развитие тенденции: решения и перспективы, 1(1), 541–542. извлечено от <https://inlibrary.uz/index.php/zitdmrt/article/view/5248>

<https://taschkent.diplo.de/uz-uz/-/2548462>

<https://www.gazeta.uz/oz/2018/08/31/nefrologiya/>

<https://www.spot.uz/oz/2018/09/06/investitsion-forum/>